

447. Solymár, vár
(KÖH 11417)

(Pest megye) B, Kk

A vár 2005 óta folyó rendszeres régészeti kutatását – 2007-től, mint az ELTE Régészettudományi Intézete Magyar Középkori és Kora Újkori Régészeti Tanszéke kéthetes tanásatását – 2010-ben három munkahelyen végeztük.

Mindenekelőtt folytattuk a lakóépülethez kapcsolódó Ny-i mélypince betöltésének módszeres, továbbra is csak a kifejezett tudományos szempontok figyelembevételével történő feltárását, teljesen elbontva a terület egészén kialakított tszfm. 174 m-es szintig az ÉNy-i rész eddig még nem kutatott, 1 m vastag és 1,8 m széles, mintegy 4 köbmétert kitevő, az É-i falsíkhöz csatlakozó betöltési-pusztulási tömbjének rétegsorát. Az inkább az ÉK-i részre jellemző vastagabb, de itt Ny felé elvékonyodó, sárgásbarna kevert, köves-habarcos-faszenes betöltés alatt Ny, s kissé É felé erősen emelkedő, s így a származásuk irányát jelző 20–30 cm vastagságú rétegeket bontottunk, köztük csak kisebb-nagyobb felületben mutatkozó sárga, néha még gyúrható, s gyakran tömbökben jelentkező agyaglerakódásokat és az altalajt képező sárga homokkő lepusztulásával keletkezett homokcsíkokat. A rendkívül gazdag és egységes, a 16. sz. első felénél korábbra továbbra sem keltezhető leletanyag (cserepedény- és üvegtöredékek mellett jelentős számú, részben megégett fémtárgy – többek között ásópapucs, nyílhegyek, vasbogrács(?), vasalások – és jelentős mennyiségű állatcsont) inkább a különböző barna, barnászörös, égett, faszenes pusztulási rétegekből került elő, melyeket csak a metszetrajzokon és a fényképeken lehetett élesebben elkülöníteni egymástól, azaz minden valószínűség szerint közel egy időben rakódtak le a Ny-i fal omlásrétege fölé. A feltárás eredményeként végig kibontakozott az É-i pincefal dongaboltozata számára tervezett fészek, az utóbbi előtt általában csak laza, köves törmeléket találtunk.

Megkezdjük a várudvar D-i oldalát elfoglaló, a kúttól K-re eső terület előzetes kutatását. Itt egy 2,5×7 m-es, É-D irányú, a várfalhoz rá merőlegesen csatlakozó szelvényt alakítottunk ki a 2005-ben nyitott 4. és 5. árkok között. Az itt feltételezhető melléképület Ny-i lezárása nem került elő – ezt valószínűleg keletebbre kell keresnünk – a kutatott területen ugyanakkor az egykori udvarszintet egy nagyrészt összefüggő, néhol köves tömböket is magába foglaló vékony habarcos építési réteg jelezte. Alatta egy 20–25 cm vastag, néhol kifejezetten agyagos feltöltési rétegsor jelentkezett, amely a benne talált Luxemburgi Zsigmond és Habsburg Albert érme tanúsága alapján legkorábban a 15. sz. közepén került ide. Míg É-on mélyebben már a bolygatatlan sárga homokkő mutatkozott – a 14. sz. végi várépítéssel egykorú, kifejezett járósíntet tehát nem találtunk – D-en egy hasonló anyagú, talán a várfal emelése kapcsán végzett tereprendezés során ide hordott 15 cm vastag feltöltés alatt egy bronzkori objektumra bukkantunk. A szelvény DK-i részén kialakított, alig 1×1,5 m-es kutatóblokkban

egy 0,5 m vastag, leletekben gazdag, barnásfekete rétegsort vágtunk át, de magának az objektumnak az értelmezése csak további feltárásokkal lehetséges.

Végül a várhegy Ny-i oldalán húzódó árok korának meghatározására egy, azt Ny-K irányban átvágó 1,5×4 m-es kutatóárkot nyitottunk. A felül humuszos, alul sárga, néhol kifejezetten homok alkotta, gyakran erősen köves rétegsor alatt keleten már 1 m-es mélységben jelentkezett az emelkedő altalaj, ezt középen 1,2 m vastag betöltés alatt értük el. Nyugati része csak további bővítéssel lesz tisztázható. Kialakítása valószínűleg a középkorban történt meg, az említett rétegekből főleg jelentős fémleletek (sarkantyú, lópatkó, csikózabla, nyílhegy) kerültek elő, továbbá megemlítendő egy vakmérműves díszű kályhacsempe-töredék.

Munkatársak: Bakó Katalin, Bárdi Bogáta, Gulyás Bence, Havasy Orsolya, Hegyi Dóra, Hodosán Gabriella, Kovács Bianka, Megyeri Edit, Mosoni Mulki, Sidó Orsolya, Szalai Emese, Szvorák Dávid, Tóth Tünde és Varga Adrienn régészhallgatók.

FELD ISTVÁN

448. Somogyacsa határa

(Somogy megye) Kö

Gerézdpuszta, Pusztaszentegyház (KÖH 76375): 2010. november 14-én terepbejárást végeztem a középkori Gerézd falu templomának azonosítására. A Gerézdpusztától DNy felé induló, a Koppányba torkolló Dióserdei-árokkaal párhuzamos dűlőút DK-i felén, fiatal diófaültetvény közepén Ny-K-i irányban kb. 20 m hosszan közepes sűrűségben téglá- és kőtöredékeket, kevés fehér, meszes habarcst és egy-két embercsontot figyeltem meg. A templomtól É-ra fekvő, enyhe dombon néhány középkori cserepet találtam a gázos tarlóban, a falu a Dióserdei-árokkaal párhuzamosan húzódhatott.

Pusztatemplom/Pusztaszentegyház (Orbán-cser, KÖH 48614): A Somogyacsától K-re fekvő Pusztatemplom vagy Pusztaszentegyház dűlőnév a középkori Peremarton falu helyét jelöli. Északról a Koppány folyó rétje, K-ről az É-D irányú Dióserdei-árok által határolt, Ny-ról meredek oldalon végződő domb K-i oldalán, ritkás lucernában, a pataktól kb. 300 m-re igen nagy, kb. 50×30 m-es területen nagy sűrűségben téglá- és kőtörmeléket, elvéve pedig embercsontot találtam. A lelőhely teljes bejáráására nem volt mód, a faluhely a Dióserdei-árokkaal párhuzamosan húzódhat. A templom a gerézdi középkori templomhoz feltűnően közel, légvonalban mintegy 800 m-re fekszik.

K. NÉMETH ANDRÁS

449. Sopron, Bencés templom
(KÖH 52469)

(Győr-Moson-Sopron megye) Rő, Kú, Tő

2010. január 18. és március 31. között megelőző feltárást végeztünk a templomban (Ferences-, Nagyboldogasz-